

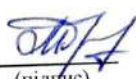
Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра публічного управління та адміністрування

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА**

Обов'язковий ОК 6

Спеціальність	D3 Менеджмент
Освітня програма	Адміністративний менеджмент
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Розробник: **Калачевська Л.І., д.е.н., професор кафедри**
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

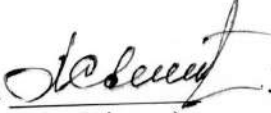
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування (назва кафедри)	протокол від 03.06.2025 № 20
	Завдувач кафедри Бричко А.М. (підпис) (прізвище, ініціали)

Погоджено:

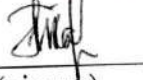
Гарант освітньої програми

(підпис)

Калачевська Л.І.
(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма **Лукаш С.М.**
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму надана

(підпис)

(підпис)

Бричко А.М. (додається)

Харченко Т.О. (додається)
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

Баранік Н.М
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 16.06 2025 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка виробництва		
2.	Факультет/кафедра	Економіки та менеджменту/кафедра публічного управління та адміністрування		
3.	Статус ОК	Обов'язковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітньо-професійна програма «Адміністративний менеджмент» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент»		
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)			
6.	Семестр та тривалість вивчення	1 семестр, 1-15 тиждень 1 семестр, 1-18 тиждень		
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5 ЄКТС		
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл (денна/заочна))	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні 44 /8 годин	Практичні /семінарські 30/8 годин	Лабораторні 76/134 години
9.	Мова навчання	Українська, англійська, німецька		
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Калачевська Лариса Іванівна, професор кафедри публічного управління та адміністрування Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 218 г		
11.1	Контактна інформація	larysa.kalachevska@snaeu.edu.ua		
11.	Загальний опис освітнього компонента	Економіка виробництва, як навчальна дисципліна, забезпечує формування здатності обґрунтовувати параметри напрямків розвитку підприємства, опрацьовувати економічні характеристики шляхів їх реалізації, а також вмінь та навичок самостійно планувати ефективне використання та розвиток ресурсів організації. Завданням курсу є формування у студентів цілісної уяви про специфіку дефініції та величин визначення виробничих процесів у рослинництві та тваринництві, визначення масштабів оцінки виробничих процесів, формування можливостей інтерпретувати важливі показники ефективності виробничих процесів, засвоєння методів здійснення розрахунку потреби у живому та оборотному капіталі для визначеного виробничого процесу, формування у студентів спроможності кваліфікувати затрати на використаний капітал; засвоєння методів складання калькуляцій по виробничим процесам та визначення порогів продуктивності та рентабельності виробничих процесів у рослинництві та тваринництві, а також формування умінь інтерпретації отриманих результатів. Навчальна дисципліна «Економіка виробництва» спрямована на надання студентам знань про: методи оцінки виробничих процесів; оцінку потреби в оборотному капіталі; загальні економічні аспекти виробництва продукції рослинництва; економічна оцінка виробничих процесів рослинництва; загальні економічні аспекти виробництва		

		продукції тваринництва; економічна оцінка виробничих процесів тваринництва.
12.	Мета освітнього компонента	Метою вивчення дисципліни “Економіка виробництва” є формування у студентів теоретичних і практичних знань у сфері економіки виробництва, необхідних для досягнення комерційних цілей у бізнесі, а також формування економічного мислення, підприємницького та комерційного підходу до вирішення виробничих завдань.
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент є основою для таких курсів, як Планування діяльності підприємства, Менеджмент консалтинг.
14.	Політика академічної доброчесності	Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ, академічна доброчесність – це сукупність принципів, правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної вирішувати завдання відповідно до освітнього рівня з дотриманням норм права та суспільної моралі. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/). За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету; (ч.5 ст. 48 проекту Закону України «Про освіту»); – арешт або обмеження волі, або позбавлення волі, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю із штрафом.
15.	Ключові слова:	Економіка виробництва, виробничий процес, ефективність, витрати, доходи, економічна оцінка, маржинальний дохід, змінні та постійні витрати, прибуток, ліквідність, стабільність, рентабельність, окупність, оптимізація

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹			Як оцінюється РНД
	ПРН ₈	ПРН ₁₃	ПРН ₁₄	
ДРН 1. Застосовувати понятійно-категоріальний апарат та інструментарій економіки виробництва для аналізу ефективності виробничого процесу			x	Проведення модульного та атестаційного контролю
ДРН 2. Оцінювати ефективність виробництва продукції рослинництва та обґрунтовувати параметри напрямків розвитку галузі та підприємства в цілому	x	x	x	Поточний тестовий контроль (тести на платформі Kahoot, розрахункові завдання)
ДРН 3. Оцінювати ефективність виробництва продукції тваринництва та обґрунтовувати параметри напрямків розвитку галузі та підприємства в цілому	x	x	x	Поточний тестовий контроль (тести на платформі Kahoot, розрахункові завдання)
ДРН 4. Самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, в тому числі інтернет-ресурси з питань економіки виробництва	x			Підготовка доповідей на семінарське заняття

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література ²	
	Аудиторна робота		Самостійна робота		
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Методи оцінки виробничих процесів. Загальне розуміння виробничої теорії. Просте виробництво, взаємопов'язане виробництво. Оптиміальна організація господарства. Поняття виробничого процесу. Показники, що характеризують виробничі процеси. Показники оцінки виробничих процесів. Оцінка ефективності виробничих процесів. Методи розрахунку граничного доходу. Окупність оцінки виробничих факторів.	6	2/2		6/14	1,2,4,6,7,8
Тема 2. Оцінка потреби в оборотному капіталі Визначення прямих та змінних витрат. Методика визначення потреби в оборотному капіталі при різних виробничих процесах. Принципи систематизації витрат та класифікації виробничих факторів. Відмінності між основними та оборотними засобами. Витрати, що виникають при використанні основних засобів.	4/2	4		8/14	1,2,4,6,7,8

¹ Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП I та II рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП III

² Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

Тема 3. Загальні економічні аспекти виробництва продукції рослинництва Стан і тенденції розвитку рослинництва (у тому числі сучасні світові тенденції). Загальна характеристика виробничих процесів рослинництва. Принципи систематизації культур за різними критеріями. Структура та зміни площі під використанням культур. Форми організації орних земель та принципи вибору сівозміни. Принципи внесення добрив, їх види. Типи заходів захисту рослин.	6/2	2/2		6/14	1,25, 6,7,8,10
Тема 4. Економічна оцінка виробничого процесу: Виробництво товарної продукції рослинництва Загальна характеристика виробничих процесів рослинництва (озима пшениця). Вартість виробленої продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Потреба у виробничих ресурсах. Умовно-змінні і постійні витрати. Показники економічної ефективності виробничого процесу. Вимоги до добрив та їх оцінка. Особливості оцінки живильних речовин (вимога, повернення).	4/2	4/2		8/14	1,2,5, 6,7,8,10
Тема 5. Економічна оцінка виробничого процесу: Виробництво кормових культур Особливості виробничих процесів кормовиробництва. Способи оцінки продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Умовно-змінні і постійні витрати. Показники економічної ефективності виробництва кормових культур.	4	4		8/14	1,2,5, 6,7,8,10
Тема 6. Загальні економічні аспекти виробництва продукції тваринництва Зміст та структура продукції тваринництва, напрямки її розвитку. Сучасні тенденції розвитку тваринництва. Економічні основи, основні завдання тваринництва. Фактори, що визначають розвиток продукції тваринництва.	4/2	2/2		6/14	1,2,5,6,7,8,12
Тема 7. Економічна оцінка виробничого процесу: Молочне скотарство Загальна характеристика молочного скотарства. Послідовність оцінки виробленої продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Умовно-змінні і постійні витрати. Принципи оцінки витрат кормової продукції. Агрегація кормовиробництва і тваринництва. Показники економічної ефективності.	4	4		8/14	1,2,5,6,7,8,12
Тема 8. Економічна оцінка виробничого процесу: Розведення та відгодівля великої рогатої худоби (племінних телиць та биків на відгодівлі). Загальні особливості розведення і відгодівлі великої рогатої худоби. Розподіл виробничого процесу. Оцінка отриманої продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Умовно-змінні і постійні витрати. Особливості оцінки тварин. Значення розрахунку добрив. Агрегація кормо виробництва і тваринництва. Вимоги до оцінки кормових та поживних речовин. Оцінка енергетичної потреби.	4	4		8/12	1,2,5,6,7,8,12
Тема 9. Економічна оцінка виробничого процесу: Племінне свиначство. Основні особливості процесу вирощування племінних свиней (залежність кормів та землі, оцінка одиниці продукції та ін.). Значення вихідної оцінки. Елементи змінної вартості підтримки племінних свиней.	4	2		8/12	1,2,5,6,7,8,12
Тема 10. Економічна оцінка виробничого процесу: Відгодівля свиней Основні риси процесу виробництва свиней відгодівлі (залежність кормів та землі, оцінка одиниці продукції та ін.). Принципи загального додаткового розрахунку ваги. Детермінанти ринкової ціни свинини. Форми продажу свинини.	4	2		8/12	1,2,5,6,7,8,12
Всього	44/8	30/8		76/134	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Застосовувати понятійно- категоріальний апарат та інструментарій економіки виробництва для аналізу ефективності виробничого процесу	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення, експрес-опитування	16/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни	12/32
ДРН 2. Оцінювати ефективність виробництва продукції рослинництва та обґрунтовувати параметри напрямків розвитку галузі та підприємства в цілому	Лекція, практичне заняття, дискусія, робота в малих групах, пояснення, рішення ситуативних задач, експрес- опитування	16/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, вирішення розрахункових індивідуальних завдань, візуальна презентація результатів розрахунків та їх аналіз	16/32
ДРН 3. Оцінювати ефективність виробництва продукції тваринництва та обґрунтовувати параметри напрямків розвитку галузі та підприємства в цілому	Лекція, практичне заняття, дискусія, робота в малих групах, пояснення, рішення ситуативних задач, експрес- опитування	34/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, вирішення розрахункових індивідуальних завдань, візуальна презентація результатів розрахунків та їх аналіз	38/32
ДРН 4. Самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, в тому числі	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення, експрес-опитування	8/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни, участь у дискусійному клубі за обраною тематикою	10/38

інтернет-ресурси з питань економіки виробництва				
Всього годин		74/16		76/134

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1 Сумативне оцінювання

5.1.1 Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено:

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тестування (тести множинного вибору, відкритого типу)	45/45%	7-8 тиждень; 14-15 тиждень
2.	ІНДЗ (розрахункове завдання)	25/25%	7-8 тиждень; 14-15 тиждень
3.	Іспит (письмова відповідь на відкриті питання та виконання практично-розрахункового завдання)	30/30%	За графіком сесії

5.1.2 Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
ІНДЗ	< 15 балів	15-17 балів	18-22 балів	23-25 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Тестування	<27 балів	27-33	34-40 балів	41-45 балів
	<i>надано вірну відповідь на менш ніж 60% завдань</i>	<i>надано вірну відповідь на 60% -74% завдань</i>	<i>надано вірну відповідь на 75% -89% завдань</i>	<i>надано вірну відповідь на 90% та більше завдань</i>

5.2. Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усний зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи	постійно
2	Усне опитування під час занять та зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи	постійно
3	Бесіда та дискусія під час аудиторних лекційних занять	постійно
4	Письмовий зворотний зв'язок від викладача за результатами виконання ІНДЗ	7-8 тиждень 14-15 тиждень
5	Обговорення ситуаційних завдань та доповідей за тематикою самостійного вивчення дисципліни	постійно
6	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після іспиту	15 тиждень

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

5.3. Загальна кількість балів за ОК та шкала оцінювання

Загальна кількість балів за освітнім компонентом складає 100 балів.

5.3.1 Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74	задовільно	
60-68		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

Підручники посібник

1. Виробнича економіка / В.П. Галушко та ін.; за ред. В.П. Галушко, Г. Штрюбель: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2005. 392 с.
2. Аграрна економіка. Фермер: базовий рівень: Навчальний посібник / ред. В.І. Ладики. К.: Інтас, 2013. 630 с.
3. Аграрна економіка. Фермер: фаховий рівень: навчальний посібник / ред. В.І. Ладики. Суми.: Університетська книга, 2014. 621 с.
4. Іванілов О. Економіка підприємства: підручник / за ред.. О.Іванілов. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 728с.

Методичне забезпечення

5. Калачевська Л.І., Лукаш С.М. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка виробництва» / За ред. к.е.н., ст.викладача Лукаш С.М.: Для студентів ОС Магістр спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Адміністративний менеджмент». Суми, Сумський національний аграрний університет, 2021. 91с. (протокол №7 від 26.06.2021 р.)
6. **«Економіка виробництва».** Навчально-методичний комплекс для проведення лекційних, практичних занять та самостійного вивчення дисципліни Бізнес-менеджмент для студентів 1 курсу денної форми навчання спеціальності D3 Менеджмент ОП Адміністративний менеджмент освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Затверджений 03.2024 р. міжнародною робочою групою у сфері аграрного менеджменту та розвитку сільських регіонів на чолі з університетом прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф (Німеччина) згідно статуту МРГАР та Угоди про співробітництво та спільну реалізацію програми подвійного диплому в рамках Міжнародної магістерської програми з Аграрного менеджменту (УПНВТ) назва ОП в (СНАУ) Адміністративний менеджмент від 14.02.2025 р (доступний для студентів у друкованому вигляді. на кафедрі публічного управління та адміністрування; курс на платформі MOODLE: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1482>

Інші джерела

7. Калачевська Л.І., Андросов Д. П. Тенденції розвитку вітчизняного та світового ринків меду. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2020. Вип. 1(83). С. 73-78 (0,75 друк. арк.)
8. Калачевська Л.І., Циганок С.О. Компаративний аналіз ефективності використання пестицидів при вирощуванні озимої пшениці. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2020. Вип. 2(84). С. 3-11 (0,67 друк. арк.)
9. Калачевська Л.І., Стеценко М.В. Маржинальний аналіз як інструмент бізнес-менеджменту: досвід Німеччини. Ефективна економіка. 2023. №10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.19> (0,68 друк. арк.)
10. Koblianska, I., Seheda, S., Khaietska, O., Kalachevska, L., & Klochko, T. (2022). Determinants of potato producer prices in the peasant-driven market: the Ukrainian case. *Agricultural and Resource Economics*, 8(3), 26–41. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.02>. (Scopus, Web of Science)

Додаткові джерела

11. www.ktbl.de
12. www.minagro.gov.ua
13. <https://ima.hswt.de/en/triesdorf-en/mooc-en>
14. <https://ima.hswt.de/en/triesdorf-en/literature-en>
15. <https://www.erasmus-topas.eu/expected-results/mooc-topas>
16. www.ukrstat.gov.ua
17. www.agroinfo.ua
18. www.agroua.net
19. www.usaid.com
20. www.farm.org
21. www.aiaee.org
22. www.icp.org.ua
23. www.usda.gov.com
24. www.latifundist.com
25. www.kurkul.com

Програмне забезпечення

Комп'ютерні програми MAX та Regio Max

РЕЦЕНЗІЯ НА РОБОЧУ ПРОГРАМУ (СИЛАБУС)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	x		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	x		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	x		

Член проєктної групи ОП Адміністративний менеджмент,
к.е.н., доцент

Бричко А.М.

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	x		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	x		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	x		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	x		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	x		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	x		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	x		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	x		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	x		

Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	x		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	x		
Література є актуальною	x		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	x		

Доцент кафедри

публічного управління та адміністрування,

д.н.держ.управління, доцент

Тетяна ХАРЧЕНКО